

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Иrena Николова Маркова,

Университет за национално и световно стопанство – София,
Професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност
„Финанси, парично обращение, кредит и застраховка (застраховане)“

относно: дисертационен труд на тема „Повишаване стойността на застрахователната компания чрез презастраховане като инструмент за управление на капиталите“ с автор **Вахан Ахаси Бохосян**, докторант към катедра „Финанси“ при СА „Д. А. Ценов“ – Свищов

Представям настоящата рецензия във връзка със Заповед №50 от 20.01.2023 г. на ректора на СА „Д. А. Ценов – Свищов“ и с Протокол №5/19.01.2023 г. на факултетния съвет на факултет „Финанси“ на Стопанска академия.

Декларирам, че през последните пет години не съм била в трудово-правни взаимоотношения със СА „Д. А. Ценов“ – Свищов.

I. Общо представяне на дисертационния труд

Дисертационният труд е разработен при спазване на изискванията на чл. 27, ал. 2 от Правилника за прилагане на Закона за развитие на академичния състав в Република България.

Дисертацията има характер на едно завършено изследване и полезен научен труд за нуждите на застрахователната практика, а така също и за обучението на студенти в областта на застраховането и финансите.

Темата на дисертационния труд е с интердисциплинарен характер. През призмата на различни обществени науки – застраховане, финанси, рисков мениджмънт, право и пр. – докторантът успешно решава ключови задачи и успява да защити изследователската теза в дисертацията.

Във въведението на дисертацията са формулирани предмета, обекта и тезата на изследването. Считам, че авторът би могло по-ясно да дефинира предмета и обекта на дисертацията като се разграничават от проблемите и въпросите, засегнати в труда. По отношение на тезата считам, че тя би могло да се конкретизира в синхрон с извеждането на няколко подтези, например. В дисертацията са формулирани три основни цели, които докторантът си поставя в процеса на изследването.

В първа глава на дисертацията се изясняват теоретичните основи на управлението на риска и управлението на финансовите средства на застрахователното дружество. Положителен момент тук се явява въпросът за интегрирането на управлението на риска на застрахователя и управлението на капиталите с оглед на увеличаване на финансата устойчивост и платежоспособност на дружеството съобразно изискванията на застрахователното законодателство. Докторантът поставя въпроса за моралния риск в застрахователната дейност, въпреки че на места текстът има предимно описателен характер. Въпросът за моралния риск би могло да се обвърже по-тясно с темата на дисертацията като се изведе връзката и неговото влияние върху застрахователната и презастрахователната дейност.

Втора глава на дисертацията включва въпроси, свързани със значението на презастраховането за увеличаване на финансата сигурност на прекия застраховател. Акцентира се върху ролята на презастраховането като стратегически инструмент за управление на активите и пасивите на седанта, респективно като метод за управление на капиталите на застрахователното дружество.

Когато става въпрос за снижаване на застрахователно-техническия рисков обаче, вместо понятието „диверсификация“ е удачно да се използва термина „изравняване на риска“, както в застрахователната съвкупност на седанта, така и извън съвкупността – по линия на съзастраховането и на презастраховането като основен инструмент на управлението на риска на застрахователното дружество. Въпреки това, докторантът демонстрира много добри теоретични познания относно функциите, видовете и методите на презастраховане, което проличава от направения подробен анализ в т. 1 и т. 2. на втора глава.

В трета глава на дисертацията, акцентът е върху направеното авторово емпирично изследване относно оценката на въздействието на презастрахователната програма върху стойността на застрахователната компания. Посредством боравенето със специфична система от показатели, докторантът

предлага модел за оптimalна презастрахователна програма. Авторът извежда ползите на презастраховането пред останалите инструменти за повишаване платежоспособността на застрахователното дружество. Приносен момент е и извеждането на основните етапи в процеса на изграждане на ефективна презастрахователана политика на застраховтеля.

Отражение на резултатите от изследването представляват авторовите изводи и обобщения, изведени в *публикациите* по темата на дисертационния труд – два научни доклада и две статии.

В *автореферата* е направена обща характеристика на дисертационния труд. В него са отразени в синтезиран вид основните моменти в дисертацияти и са представени насоки за бъдещата изследователска работа по темата.

Докторантът е приложил справка за научните и научно-приложни приноси в дисертационния труд, списък на публикациите, справка за съответствие с националните изисквания по Правилника за приложение на Закона за развитие на академичния състав в Република България, както и декларация за оригиналност и достоверност.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

Съдържанието на дисертационния труд дава основание високо да се оцени задълбочената теоретична подготовка на докторанта в изследваната проблематика, както и боравенето със специалната терминология, нормативната база и използването на формулния апарат.

В *структурно отношение* дисертационният труд е издържан. Той се състои от: въведение, три глави, заключение и библиографска справка. Изследването е разработено в обем от 173 стандартни страници. Налице е съразмерност в обема на главите като точите и подточките в тях са подредени в логическа последователност.

По отношение на *методологията* на изследването докторантът е използвал редица научноизследователски методи, а именно: дедуктивния метод, метода на анализ и синтез, дескриптивна статистика и исторически метод, сравнителен анализ със схематично илюстриране и таблично представяне, както и утвърден статистически инструментариум. В процеса на изследването са изгответи 36 фигури, 2 графики и 5 таблици.

Библиографската справка съдържа 97, от които 74 източника са на английски език и 23 – на български език. Използваните литературни източници са коректно цитирани в основния текст на разработката.

В *заключението* авторът прави изводи и препоръки, свързани с постигнатите резултати от изследването. Докторантът отстоява мнението си относно значението на ефективната презастрахователна програма за повишаване стойността на застрахователното дружество и доказва формулираната изследователска теза.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд

След запознаване с дисертационния труд, автореферата и публикациите на докторанта, може да се констатира, че научноизследователската работа на Вахан Ахаси Бохосян заслужава положителна оценка. Формулираните научни и научно-приложни приноси са коректно формулирани от докторанта. Приемам представените приноси, до които авторът е достигнал в резултат на изследването.

IV. Критични бележки, въпроси и препоръки по дисертационния труд

В контекста на гарантирането платежоспособността на застрахователното дружество и прилагането на директивата „Solvency II”, следва да се постави въпроса за инвовациите в управлението на застрахователната дейност. В този смисъл, в изследването би могло да се акцентира върху ролята на стратегическия контролинг за увеличаване на стойността на застрахователната компания. В дисертацията, добре би било да се анализира моралният рисков контекста на корпоративната култура и да се изведат насоките за неговото снижаване от гледна точка на управлението на риска на застрахователя.

Налице са някои терминологични, стилови и технически неточности в текста, но въпреки тяхното констатиране, те не намаляват научната стойност на дисертационния труд и неговите научно-приложни приноси.

Препоръчвам на автора да задълбочи бъдещата си научноизследователска дейност в областта на стратегическото управление в застраховането, което е от значение за ефективността на висшия мениджмънт в застрахователните дружества.

Въпросът ми към докторанта е: в какви насоки адекватната презастрахователна политика на дружеството (седант) може да доведе до снижаване на застрахователно-техническия риск?

V. Обобщено заключение и становище

Дисертационният труд на докторант Вахан Ахаси Бохосян представлява едно актуално и навременно изследване в областта на презастрахователната дейност на националния застрахователен пазар. Познаването на застрахователната теория и механизмите на застрахователната защита, позволява на докторанта задълбочено и в детайли да навлезе в стратегическото управление на дружествата. Научните си интереси докторантът демонстрира чрез емпиричната част на дисертацията, където подробно анализира управлението на капитали на действащо застрахователното дружество.

Доказателство за сериозната научноизследователска работа на Вахан Ахаси Бохосян, са неговите публикации, чрез които авторът изпълнява и националните минимални изисквания относно публикационната си дейност.

В заключение може да се обобщи, че дисертационният труд притежава необходимите научни и научно-приложни приноси. Това ми дава основание с пълна убеденост да предложа на уважаемите членове на научното жури да гласуват положително и да предложат на факултетния съвет на факултет „Финанси“ да присъди образователната и научна степен „доктор“ по научна специалност „Финанси, парично обръщение кредит и застраховка (финанси)“ на Вахан Ахаси Бохосян.

18.02.2023 г.

София

Рецензент:

(доц. д-р Ирена Маркова)